

Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta kiusaamiselta ja häirinnältä

21.5.2026 Sivistyslautakunta

Pyhämä

KIUSAAMINEN

Opetushallituksen luonnehdinnan mukaan ”kiusaamista on se, kun yhdelle ja samalle oppilaalle aiheutetaan toistuvasti vahinkoa tai pahaa mieltä. Tekijöinä on joku tai jotkut, joita vastaan kiusatun on vaikea puolustautua”. Kiusaamiseksi määritellään siis puolustuskyvyttömän oppilaan tahallinen vahingoittaminen. Kiusaamisella on ominaispiirteitä, jotka erottavat sen esimerkiksi riitelystä, häirinnästä tai yksittäisestä väkivaltatilanteesta. Näitä ominaisuuksia ovat esimerkiksi toistuvuus, tietoisuus ja vallankäyttö sekä se, että kiusaamisessa on usein kyse ryhmäilmiöstä. Näiden ominaispiirteiden vuoksi kiusaamistilanteeseen puuttuminen edellyttää siis erilaisia toimintatapoja kuin yksittäiseen tekoon puuttuminen.

Kaikkein tavallisimmin kiusaaminen ilmenee henkisenä väkivaltana kuten nimittelynä, pilkkaamisena tai toisen naurun alaiseksi tekemisenä. Kiusaaminen voi kuitenkin saada monia muitakin muotoja eli se voi olla fyysistä väkivaltaa (tönnäminen tai lyöminen), omaisuuteen kohdistuvaa (tavaroiden ottaminen tai tahallinen tuhoaminen) tai epäsuoraa (ryhmän jäsenten manipulointi, ilkeiden juorujen tai valheiden levittäminen tai ryhmän ulkopuolelle sulkeminen).

Kiusaaminen voi tapahtua myös verkossa. Verkkokiusaamisella tarkoitetaan internetissä tai siihen liitettyjen laitteiden välityksellä tapahtuvaa kiusaamista (kuten toisen kuvan julkaiseminen verkossa ilman lupaa tai yksityisyyttä loukkaavien kommenttien laittaminen internetiin).

VÄKIVALTA

THL:n määritelmän mukaan fyysinen väkivalta ilmenee henkilön ruumiillisen koskemattomuuden tahallisen loukkauksena. Henkinen väkivalta ilmenee henkilön psyykkisen hyvinvoinnin tahallisen vahingoittamisena. Henkinen väkivalta voi ilmetä esimerkiksi toisen alistamisena, eristämisenä tai kontrollointina. Seksuaalinen väkivalta ilmenee henkilön seksuaalisen koskemattomuuden tai itsemääräämisoikeuden tahallisen loukkauksena.

HÄIRINTÄ

Häirinnällä tarkoitetaan henkilön tai ihmisryhmän arvon ja koskemattomuuden tarkoituksellista loukkaamista siten, että luodaan uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai hyökkäävä ilmapiiri. Jokaisella on oikeus ihmisarvon loukkaamattomuuteen ja henkilökohtaiseen koskemattomuuteen.

Yhdenvertaisuuslain (30.12.2014/1325) 14 § mukaan henkilön ihmisarvoa tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti loukkaava käyttäytyminen on häirintää, jos loukkaava käyttäytyminen liittyy ikään, alkuperään, kansalaisuuteen, kieleen, uskontoon, vakaumukseen, terveydentilaan, vammaisuuteen, seksuaaliseen suuntautumiseen tai muuhun henkilöön liittyvään syyhyn ja käyttäytymisellä luodaan mainitun syyn vuoksi henkilöä halventava tai nöyryyttävä taikka häntä kohtaan uhkaava, vihamielinen tai hyökkäävä ilmapiiri.

Lain naisten ja miesten tasa-arvosta (30.12.2014/1329) 7 §:ssä seksuaalinen ja sukupuoleen perustuva häirintä on määritelty seuraavasti: Seksuaalisella häirinnällä tarkoitetaan laissa sanallista, sanatonta tai fyysistä, luonteeltaan seksuaalista ei-toivottua käytöstä, jolla tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti loukataan henkilön henkistä tai fyysistä koskemattomuutta erityisesti luomalla uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai ahdistava ilmapiiri.

Sukupuoleen perustuvalla häirinnällä tarkoitetaan laissa henkilön sukupuoleen, sukupuoliidentiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun liittyvää ei-toivottua käytöstä, joka ei ole luonteeltaan seksuaalista ja jolla tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti loukataan tämän henkistä tai fyysistä koskemattomuutta ja jolla luodaan uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai ahdistava ilmapiiri.

Ennaltaehkäiseminen

Yhtenevillä materiaaleilla pidetyt tunnit aihepiireistä luokkatasoittain.

Kouluvierailijat ja koulutusta henkilöstölle.

Säännölliset luokanvalvojan/luokanopettajantunnit. Yläkoulussa yhteistyössä opinto-ohjauksen kanssa.

Ala- ja yläkouluilla opettajien tukena hyvinvointikansiot.

Kouluvalmentajan pitämät kaveritaitotunnit.

Lukukausittaiset ”hei mitä kuuluu” ja kiusaamiskyselyt.

Kummioppilas/ Tukioppilastoiminta.

Tapausten käsittely (1/2)

Luokanopettajan/
luokanvalvoja kartoittaa
kiusatun/kohteen kanssa,
onko kyse kiusaamisesta
vai konfliktitilanteesta.

Asia tuodaan
kiusaajan/tekijän
tietoon. Kysymys ja
kirjaus, miten toimit,
jotta kiusatulle tulee
parempi/turvallinen
olo. (pareittain)

Kiusaaja lupaa
kiusatulle miten
muuttaa käytöstään.
TIETO KOTIIN.

Tapausten käsittely (2/2)

Luokanopettajan/
luokanvalvoja
täyttää
varhaisenpuuttumi-
sen lomakkeen
Wilmassa.

Seuranta 1-2vko kuluessa
sekä kiusatun/kohteen
kanssa että yhdessä
kiusaajan kanssa.
(luokanope/valvoja/tiimi)

Kiusaamisen/häirinnän
edelleen jatkuessa
huoltajat kutsutaan
koululle. Pitkäkestoisessa
tilanteessa
kouluterveydenhoitaja,
kuraattori tai
kouluvalmentaja
pyydetään mukaan
työskentelyyn.

Jos tapaus edelleen jatkuu,
otetaan yhteys poliisiin ja
tehdään mahdollisesti
rikosilmoitus. Tapauksesta
laaditaan myös
lastensuojeluilmoitus.

